

BOTANICUM

KASVITIEEN TIEDOTUSLEHTI • 2/2018 • 23.2.2018

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskuksen Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Viikin kasvibiologia

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUOMUS

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO

Kevään kollokviot

Kasvitieteen kollokviot järjestetään torstai-iltapäivisin kello 14.00–15 Kaisaniemessä kasvimuseorakennuksen Nylander-salissa. Kahvin voi hakea mukaan toisen kerroksen kahvihuoneesta. Järjestäjänä toimii intendentti **Péter Poczai**, peter.poczai(@)helsinki.fi.

8.3. Tutkija **András Balázs** (Luke): *Forest inventory experiences in Kenya*. (Huomaa! Päivämäärä muuttunut aikaisemmin ilmoitetusta)

29.3. Intendentti **Xiaolan He**: *Potential of herbarium specimens in the genomic era*.

Helsingin kasvimuseon ranking: 19. maailmassa

Index Herbariorumin vuoden 2017 raportin mukaan Helsingin kasvimuseon (H) kokoelmien sijoitus näytemäärän mukaan on 19. maailmassa. Berliini (B) on viime vuosina mennyt Helsingin ohitse, mutta München (M), Uppsala (UPS), Kööpenhamina (C) ja Edinburgh (E) ovat vielä takana. Jos lasketaan vain sammalkokoelmat tai sienikokoelmat tai jäkäläkokoelmat, niin sijoitus kunkin kohdalla on noin 5–10. Tarkkoja, ajankohtaisia lukuja niistä vasta kerätään. Näytemäärät aika hyvin kuvaavat herbaarioiden tutkimusaktiiviteettiäkin, joskin poikkeuksia on paljon. — *Teuvo Ahti*

Matkoilla

27.2.–4.3. **Péter Poczai**, Italia, Sisilia, Orto Botanico dell'Università di Palermo, 10th European Regional CITES Meeting on Plants.

Saatuja apurahoja

Henry Väre, 2 800 € Pentti Tuomikosken rahasto. Päätöksen myönnöstä teki TOOR (Luomuksen Tutkimus- ja opetusohjausryhmä). Apuraha on tarkoitettu **Peris Kamaun** (Senior Research Scientist, National Museums of Kenya, Nairobi) tutkimusvierailuun kevätkesällä 2018. Vierailun täsmällinen ajankohta ei ole vielä varmistunut. Tarkoitus on tutkia raunioisten (*Asplenium*) evoluutiota ja evoluutiohistoriaa Afrikassa.

Marko Hyvärinen, Péter Poczai, Colin Clubbe, Marko Ahteensuu & Mikko Paajanen, 9 600 € Trigger-apuraha Mikko Paajasen väitöskirjaprojektiin *Fit hybrids of endangered species as resources for conservation: Saint Helena as a nature laboratory*. Päätöksen apurahan myönnöstä teki TOOR (Luomuksen Tutkimus- ja opetusohjausryhmä). Projektissa tutkitaan Saint Helenan uhanalaisten lajien risteytymistä ja risteymien merkitystä geenipoolin suojelussa.

Uusia julkaisuja

Ahti, T., Konoreva, L.A., Poryadina, L.N. & Chesnokov, S.V. 2017: *Lichenomphalia hudsoniana* (H.S. Jenn.) Redhead, Lutzoni, Moncalvo & Vilgalys. — Teoksessa: Danilova, N.S. (ed.), *Krasnaya.kniga Respubliki Sakha (Yakutiya) 1*. [Red data book of Sakha Republic (Yakutia) 1.]: 335. Reart, Moskva.

Holopainen, J., **Helama**, S. & **Väre**, H. 2018: Digitizing the plant phenological dataset (1750–1875) from collections of Professor Adolf Moberg: Towards the development of historical climate records. — *Agricultural and Forest Meteorology* 253–254: 141–150.

Kettunen, E., Schmidt, A., Diederich, P., Grabenhorst, H. & **Rikkinen**, J. 2017: Diversity of lichen-associated filamentous fungi preserved in European Paleogene amber. — *Earth and Environmental Science Transactions of the Royal Society of Edinburgh* 107: 311–320.

Schmidt, A., Kaulfuss, U., Bannister, J., Baranov, V., Beimforde, A., Bleile, A., Borkent, A., Busch, A., Conran, J., Harvey, M., Kennedy, E., Kerr, P., **Kettunen**, E., Kiecksee, A., Lengeling, F., Lindqvist, J., Maraun, M., Mildenhall, D., Perrichot, V., **Rikkinen**, J., Sadowski, E.-M., Seyfullah, L., Stebner, F., Szwed, J., Ulbrich, P. & Lee, D. 2018: Amber inclusions from New Zealand. — *Gondwana Research* 56: 135–146.
<https://doi.org/10.1016/j.gr.2017.12.003>

Sennikov, A.N. & Somlyay, L. 2018: Atlas Florae Europaeae notes 32. The revised identity of *Sorbus lanuginosa* (Rosaceae). — *Phytotaxa* 338(1): 145–148. <http://dx.doi.org/10.11646/phytotaxa.338.1.15>

Uotila, P. 2018: Suomalaisia kasvitieteilijöitä Kuolan niemimaalla 1800-luvulla. — Kirjassa: Kemppinen, J. (toim.), *Pohjankirja*, s. 234–244. Art House, Helsinki.

Esiintymisiä

- Rikkinen, J.:** *Ongoing Biodiversity Studies in Taita Taveta County*. Esitelmä, **TAITAGIS** kickoffmeeting: Mapping New Frontiers for Sustainable Resource Management in the Tsavo Ecoregion. Taita Taveta University, Kenia, 8.2.
- Vesala, R., Pellikka, P. & Rikkinen, J.:** *Fungus-growing termites play a key role in carbon cycling*. Poster, TAITAGIS kickoffmeeting: Mapping New Frontiers for Sustainable Resource Management in the Tsavo Ecoregion. Taita Taveta University, Kenia, 8.2.
- Rikkinen, J.:** *Maailman kauneimmat metsät*. Esitelmä, Studia Generalia, Helsingin yliopisto, 22.2. [Katso verkkovideo](#).

Studia Generalia 2018

Avoimen yliopiston kevään 2018 luentosarjalla [mennään metsään](#) ja ihastellaan sen ihmeitä: Millainen on puun elämä? Millaisena metsä näyttyy taiteen kautta katsottuna? Mikä on metsän merkitys ilmastolle? Luennot järjestetään 22.2.–22.3. torstaisin klo 17.00–19.00 Porthaniassa tai yliopiston päärakennuksessa (8.3. Monimuotoiset metsät). Niitä voi seurata myös verkossa suorina lähetyksinä ja jälkikäteen.

ICEDIG-tutkimusinfrastruktuurihankkeen avajaiskonferenssi Helsingissä 6. maaliskuuta

ICEDIG – Innovation and Consolidation for large-scale DIGitisation of natural heritage – on yhteiseurooppalainen suunnitteluhanke luonnontieteellisten kokoelma-aineistojen tallentamisen, jakamisen ja käytettävyyden nopeuttamiseksi ja parantamiseksi. Hankkeen tavoitteena on innovoida uusia keinoja ja koostaa kustannustehokkaat parhaat käytännöt maailmalta luonnontieteellisten kokoelma-aineistojen digitoimiseksi. Hankkeessa tarkastellaan myös digitaalisten aineistojen avoimuuteen liittyviä haasteita. ICEDIG-hankkeen tulokset tukevat suoraan eurooppalaista DiSSCo-tutkimusinfrastruktuuria.

Aika: tiistai 6.3. klo 9.00–16.00. **Paikka:** Economicum, Arkadiankatu 7. **Ilmoittautuminen** 28.2. mennessä. Tapahtuman osallistujamäärä on rajoitettu. Lisätietoja [konferenssin sivuilta](#).

9:00 – 9:10 WELCOME

9:10 – 10:40 SETTING THE SCENE, Convenor: **Aino Juslén** (Finnish Museum of Natural History LUOMUS)

- Introducing ICEDIG, **Leif Schulman / Kari Lahti / Hannu Saarenmaa** (Finnish Museum of Natural History LUOMUS)
- The vision and the frame for ICEDIG: DiSSCo Research Infrastructure, **Dimitris Koureas** (Naturalis Biodiversity Centre)
- National digitisation initiatives: The French e-ReColNat Project, **François Dusoulier** (Muséum d'histoire naturelle de Toulon et du Var)
- Insights from Advancing the Digitization of Biodiversity Collections (ADBC), **Deborah Paul** (iDigBio – Integrated Digitized Biocollections)

10:40 – 11:00 *Coffee break*

11:00 – 12:30 PROMOTING INNOVATION, Convenor: **Jeroen Bloothoofd** (Picturae BV)

- Semantic Web meets biology: Finnish experiences in modelling, managing, and using biological linked data, **Eero Hyvönen** (Aalto University and the HELDIG Programme)
- Perspectives for combining 3D and mass-digitisation, **Marc Hereld** (Argonne National Laboratory, Illinois)
- Crowd sourcing Initiatives: Mark my Bird, **Gavin Thomas** (University of Sheffield)
- Big data archiving and publication – the Zenodo experience, **Tim Smith** (CERN)

12:30 – 13:30 *Lunch break*

13:30 – 14:30 EXPLOITING COLLECTIONS DATA, Convenor: **Vince Smith** (Natural History Museum, London)

- Biodiversity data in the information age. The GBIF Biodiversity Informatics Outlook, **Donald Hobern** (GBIF)
- Collections land in the Data Commons - Benefits for science, **Arturo Ariño** (University of Navarra)
- Using biodiversity data for predictions. The case of PREDICTS, **Adriana de Palma** (Natural History Museum London)

14:30 – 14:50 *Coffee break*

14:50 – 15:50 PANEL DISCUSSION: “Building DiSSCo together”

In this panel, experts and stakeholders discuss collaborative ways to build DiSSCo by pairing up their joint knowledge and services.

15:50 – 16:00 WRAP UP by **Leif Schulman**

Taitan tutkimusaseman puutarha-alueen inventointi ja kanslerin vierailu

Helsingin yliopiston maantieteen opiskelijat inventoivat GEOG-330 opintojaksolla 6.–7.2. Taitan tutkimusaseman tulevan kasvitieteellisen puutarhan aluetta ja muun muassa keräsivät maaperänäytteitä ravinneanalyyseja varten. Inventoinnin tuloksista syntyy kevään 2018 aikana raportti, jolle on käyttöä puutarhan suunnittelussa.

Samalla viikolla Taitan tutkimusasemaan tutustunut Helsingin yliopiston kansleri Kaarle Hämeri istutti vierailunsa päätteeksi aseman puutarhaan kauniin lehvästönsä vuoksi Itä-Afrikassa laajasti koristekasvina viljellyn paikallisen puulajin (*Filicium decipiens*, Sapindaceae). — Jouko Rikkinen

Taitan tutkimusaseman johtaja prof. Petri Pellikka, asemanhoitaja Mwadime Mjomba ja kansleri Kaarle Hämeri. Kuva J. Rikkinen.

Naturhistoriska riksmuseet remonttiin

Dear Colleagues. During the coming years, with a planned start of June 1, 2018, the botanical collections at the Swedish Museum of Natural History (S) will be temporarily inaccessible for loans and visits. The building where the collections are housed will be renovated, and during a period of c. three years the collections will be stored elsewhere or in transport between the museum and storage. If you already now see a future need to study S botanical collections, we therefore recommend that you ask for loans before June 1, 2018. — Johannes Lundberg, Herbarium manager (S)

Suomen Sieniseura

Vuosikokous **tiistaina 13.3.** klo 18.00–20.00, Tieteiden talo, Kirkkokatu 6. Vuosikokousasioiden jälkeen **Jarkko Korhonen:** Kuvaterveiset Tanskasta, XXIII Pohjoismaisesta sienitieteen kongressista.

Puutarhan ystävät

Kevätkokous **tiistaina 20.3.** klo 17.30, Kasvimuseorakennuksen Nylander-sali. Vuosikertomus- ja tilinpäätösasioiden jälkeen Rhododendron-kerhon puheenjohtaja **Kristian Theqvist** kertoo alppiruusuista ja atsaleoista.

Tuulahdus Kenian auringosta seuraavalla sivulla – tilannekuvia Taitan kenttätöistä

Vasemmalla: Taitavuorten ylärinteiden sumudepostitiota on seurattu neliömetrin suuruisten muoviverkkojen ja niihin kytkettyjen automaattisten mittalaitteistojen avulla. Mittausjakson jälkeen maastoon jätetyt muoviverkot osoittautuivat mainioksi kasvualustaksi **epifyyttisille sammalille ja jäkälille**. Yli kolme vuotta maastossa viettäneiden verkkojen epifyyttilajistossa ja peittävyudessa on jo silmämääräisesti arvioiden selviä eroja: alamontaanisen, melko kuivan Ngangaon verkot (avomaa, metsä) olivat lähes puhtaat, mutta ylämontaanisen, hyvin kostean Vurian verkot olivat lähes kauttaaltaan epifyyttien peitossa (avomaan verkko oli jäkälien ja metsän verkko sammalten suosiossa). Jatkossa näiden ja muiden verkkojen epifyyttipeittävyys ja lajisto on tarkoitus dokumentoida tarkemmin hyperspektraalikameran avulla.

Oikealla ja alhaalla: Taitavuorten juurella sijaitsevilla Lumon ja Sarovan luonnonsuojelualueilla kartoitettiin kymmeniä aktiivisia ja hiljattain hylättyjä **termiittikekoja** tarkkuus GPS -laitteen avulla. Lisäksi Taitan tutkimusaseman tutkimusavustaja Darius Kimuzi avasi yhden pesän sieniviljelmän stabiili-isotooppitutkimuksia varten. Kerran kartoitustiimi siirtyi sulavasti uusiin maisemiin kun paljastui, että kaksi **afrikanpuhvelia** vietti päivää kohdekekojen tuntumassa olleiden pensaiden varjossa. Yhden Lumon kenttäpäivän kruunasi puusta yllätetty **leopardiperhe** (naaras ja kaksi pentua), joka tapansa mukaan pian kätkeytyi uteliailta katseilta.

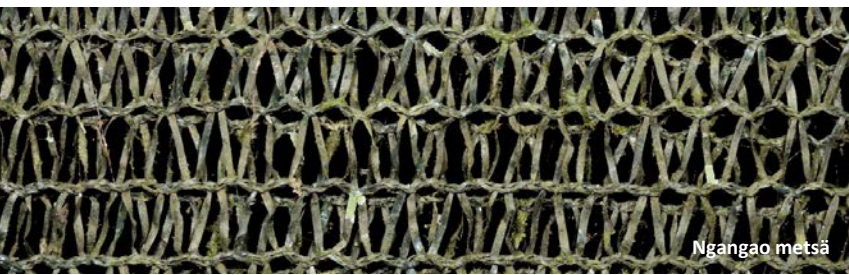
— Jouko Rikkinen (kuvat helmikuulta 2018)

Ngangao avomaa

Ngangao avomaa

Ngangao metsä

Vuria avomaa

Vuria metsä

